

CAHİT IRGAT'IN ŞİİRLERİNDE SAVAŞ KARŞITLIĞI*

ANTIWAR IN CAHİT IRGAT'S POEMS

Ayşe ERTUŞ

Hakkari Üniversitesi, Eğitim Fakültesi
Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi
ayseertus@hakkari.edu.tr

Öz

Cahit Irgat, 1940 Kuşağı toplumcu gerçekçi şairlerindedir. Yaşamını tiyatro sanatçılığıyla kazanan şair, on bir yıl İstanbul Şehir Tiyatrosu'nda aktör olarak ardından Küçük Sahne, Gen-Ar, Dormen'de ve başka tiyatrolarda da çalışır. Tiyatroda başarılı bir oyuncu olan Irgat, tiyatro yazıları da yazar ve çeşitli çeviriler yapar.

Şiire Cahit Saffet adını kullanarak giren şair, toplumcu gerçekçi şiirleriyle dikkatleri üzerine çeker. İlk şiir kitabı *Bu Şehrin Çocukları*'ni 1945'te yayımlar. Daha önce çeşitli dergilerde yayımladığı şiirlerinden sadece bazılarını bu şiir kitabına alır. Bu eserini 1947'de *Rüzgârlarım Konuşuyor*, 1952'de ise *Ortalık* adlı şiir kitapları takip eder. 1969'da ilk üç eseriyle birlikte yayımlanmamış şiirlerini *Irgatın Türküsü* adlı eserinde toplar.

Toplumcu şiirin iyi şiir olduğunu düşünen Cahit Irgat'ın ilk şiirlerinde Orhan Veli şiirinin sesini duymak mümkündür. Sonraki şiirlerinde kendine has bir şiir ve söyleyiş yakalayan şair, şiirlerinde biçim olarak Amerikalı Walt Whitman'dan etkilendiğini söyler.

Toplumdaki aksaklıklara karşı karamsar tavrıyla bilinen Cahit Irgat şiirlerinde savaş karşıtlığını da işlemiştir. Cahit Irgat, savaş karşıtlığını şehirlerin yıkımıyla, ölümlerle, ne için ve kimin için savaştığını bilmeyen askerler, esirler ve çocukların gözüyle ortaya koyar.

Anahtar Kelimeler: Cahit Irgat, toplumcu gerçekçilik, savaş karşıtlığı.

Abstract

Cahit Irgat is a socialist and realist poet born in 1940s. The poet, who has earned his living from being a theatre artist, worked as an actor at İstanbul City Theater for one year and then at KüçükSahne, Gen-Ar, Dormen and at other theatres. Irgat, a successful artist in theatre, has also authored theatre scripts and did translation studies.

The poet, who started his poetry life with the nick name of CahitSaffet, drew public attention thanks to his socialist poems. He published his first poem book titled *Bu ŞehrinÇocukları*in 1945. This book included only a few of his previous poems that he had published in various magazines. This book was followed by his other poem books like *RüzgârlarımKonuşuyor*in 1947and*Ortalık* in 1952. The poet gathered his unpublished poems together with his first three works in *IrgatınTürküsü*in 1969.

One can see the tone of OrhanVeli's poem in initial poems of CahitIrgat, who thinks that socialist poem is good. In his later poems, the poet develops a style specific to him saying that Walt Whitman has had influence on his style in his poems.

Cahit Irgat, very well known for his pessimistic attitude towards deficits in the society, treats subject of antiwar in his poems. CahitIrgat, looks at war with the eye all children, prisoner of war and soldiers who have no idea of what or who they fight for in the face of destroyed cities and death.

Keywords: CahitIrgat, socialist realism, antiwar.

Giriş

Okul yıllarında “şair” olarak bilinen Cahit Irgat, şiirlerinde Cahit Saffet imzasını kullanır. 1940 Kuşağı şairleri arasında anılan ve “Tiyatro sanatçısı olarak yaşamını kazanan Irgat, şiire

*Bu çalışma Hakkari Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeler Birimi tarafından (EF2016BAP2 Nolu) desteklenmiştir.

1935'ten sonra başlar.” (Altınkaynak,1977:149)Şair, ilk şiir kitabı *Bu Şehrin Çocukları*'nı 1945'te yayımlar. Irgat, bu eserine 1935'ten itibaren çeşitli dergilerde yayımladığı şiirlerinden çok azını alır. Cahit Irgat, *Altıok*(1934), *Varlık*(1935-47), *Gündüz*(1936-37), *Serveti Fünun*(1936-44), *Ses* (1939-43), *Küllük* (1940), *Yürüyüş* (1943),*İstanbul*(1944) ve *Dikmen*(1945) dergilerinde şiirlerini yayımlar. Bu şiirlerinin çoğunda Cahit Saffet imzasını kullanır; fakat Irgat yayımladığı bu şiirlerden çok azına kitabında yer verir. Bunun nedenini Asım Bezirci şöyle açıklar: “...kitabındaki şiirleri çoğunlukla son yıllarda yazdıkları arasından seçiyor. Çünkü 1939'lara doğru bir değişme başlıyor kendisinde: Önceleri Cahit Sıtkı çizgisine yaklaşan şiirler yazardı. Genellikle kişisel konuları işleyen, romantik ve egzotik bir hava taşıyan, hayal ve duyguyla beslenen, ölçülü ve uyaklı şiirler...”(Bezirci, 1997:62)

Cahit Irgat'ın şiir anlayışı bundan sonra değişir. Bir dönem Orhan Veli ve arkadaşlarının şiir anlayışının etkisine girer. Garip şiirinin etkisine toplumcu şiirin etkisi de eklenince Irgat, bir süre bocalar ve Garip şiiri ile toplumcu şiiri birleştirme çabasına girer. *Bu Şehrin Çocukları* adlı eserinde şairin bu birleşim çabalarını görmek mümkündür.

Bu Şehrin Çocukları’nı 1947’de *Rüzgârlarım Konuşuyor*, 1952’de *Ortalık* adlı kitaplar takip eder. Şair, 1969’da ilk üç eseriyle birlikte bu eserlerinde yayımlanmamış şiirlerini *Irgatın Türküsü* adlı altında yayımlar.

Nazım Hikmet’in ilk takipçileri olan 1940 Kuşağı şairlerinin eserlerinde ele aldığı temalar toplumcu gerçekçilikle paralellik göstermektedir. Çoğunlukla halkın yoksulluğu, ezilmişliği, faşizm ve emperyalizm karşıtlığı ve savaş karşıtlığıyla dikkati çeken 1940 Kuşağı şairlerinin savaş – faşizm ve emperyalizm karşıtlığının altında, eserlerini İkinci Dünya Savaşı şahitliğinde kaleme almaları yatmaktadır. Mehmet Kemal’in “Acılı Kuşak” olarak nitelendirdiği 1940 Kuşağı, İkinci Dünya Savaşı’yla dünyaya yayılan faşizm rüzgarınave insanlık dışı savaş suçlarına karşı büyük bir tepki duyar. Kemal, *Acılı Kuşak* adlı eserinde 1940 Kuşağı için şunları söyler:

“Bu kuşak, İkinci Dünya Savaşından sonra gelen yeni ve ileri fikirlerin temsilcisidir. Savaşın insanlık dışı, faşizmin sadece Türkiye için değil dünya için bir başbelâsı olduğunu söylemiştir.”(Kemal,1967:10)

1940 Kuşağı şairleri arasında yer alan Cahit Irgat da eserlerini toplumcu gerçekçi çizgide kaleme alır ve savaş karşıtlığına da şiirlerinde yer verir.

Toplumcu gerçekçi şairlerin şiirlerinde işledikleri savaş karşıtlığı büyük oranda İkinci Dünya Savaşı’na olan tepkilerine yöneliktir. Türkiye, İkinci Dünya Savaşı’na doğrudan katılmamış; ancak müttefik olarak kabul ettiği Almanya’yı dışarıdan desteklemiştir. Nazilerin dünyaya yaymak istedikleri faşizm rüzgarı, Türkiye’de de yankı bulmuş ve Alman hayranlığı kendisini göstermiştir. Bu konuda Çetin Yetkin şunları ifade etmektedir: “Savaş öncesi günlerde orduda subay üniforması Alman üniformasından esinlenerek biçimlendirilmişti. Savaş taktik ve stratejimiz Alman yöntemlerine göre ayarlanmıştı. Kısacası, çıkacak savaşı Almanların kazanacağına inanıyorduk.” (Yetkin,1970:33)

1940 sonrasında İkinci Dünya Savaşı’nın toplumdaki yansıması, özellikle toplumcu şairler arasında yankı uyandırır. Cahit Irgat da savaşa büyük bir tepki duymaktadır. Bu tepkisini Irgat, birçok şiirinde ortaya koyar. Selahattin Hilav, “Cahit Irgat Üzerine” adlı yazısında şunları söylemektedir:

“1940’lı ve 50’li yıllar... Çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmak ve hatta bu düzeyi aşmak iddiası güden asker-sivil bürokrat iktidarın, özgürce bilgilenmeyi, düşünmeyi, hayal kurmayı, bir başka yaşam özmeyi kesinlikle engellediği yıllar... Belli bir takım olayların ve sözcüklerin ağza alınmasının olanaksız ya da hapse atılmamız için yeterli olduğu yıllar... Başka bir deyişle, insan varlığının, bir şablona göre kesilip biçilerek çok küçük bir ölçekte yeniden üretilmeye çalışıldığı yıllar... Kısacası, özgürlüğün kim bilir kaçınıcı kez katledildiği yıllar... Cahit, işte böyle bir ortamda şiir yazmaya, tiyatro yapmaya çalıştı. Savaşa karşı çıktı, insanların gereksiz yere birbirini öldürmesinin anlamsızlığını ve zavallılığını anlatmak istedi; ...”(Hilav,2008:171)

Cahit Irgat'ın şiirlerindeki savaş karşıtlığının altında onun insana olan sevgisi yatmaktadır. Asım Bezirci'nin de vurguladığı gibi *“Irgat yalnızca yoksulları değil, bütün insanları seviyor. Hepsinin iyiliğine inanıyor. Onun için savaşı, insanın insanı öldürmesini akli almıyor. Var gücüyle barıştan yana çıkıyor. Savaşın kötülüklerini bir bir ortaya koyuyor.”* (Bezirci, 1997:67)

Cahit Irgat eserlerinde savaş karşıtlığını; savaşın şehirler üzerinde yarattığı yıkımlar, yaşanan acı kayıplar, ödenen bedellere odaklanarak ele alır. Şair, bu konuları, savaşta can verenlerin, savaşmak zorunda olan askerlerin, savaş esirlerinin ve çocukların bakış açılarıyla ortaya koyar. Irgat'ın şiirlerinde öne çıkan savaş karşıtlığı bu bakış açıları esas alınarak değerlendirilecektir.

1.Savaşın Ölülere

Savaşın acı, gözyaşı, yıkım ve ölüm getirmesi toplumcu gerçekçi şairler tarafından sıkça ele alınır. Savaşın bu yönü büyük bir nefretle şiirlerde yer işlenir.II. Dünya Savaşı'nın da dünyaya yaydığı korku ve ölümlüğüyle Cahit Irgat, savaşın yıkıcı yönüne vurgu yaparken savaşlar karşısında duyduğu nefreti haykırır.

Cahit Irgat, savaş karşıtlığını, savaşın şehirlerde yarattığı enkaz ve ölüm açısından dile getirir. Şair ilk şiir kitabı olan *Bu Şehrin Çocukları*'nda yer alan “Muhabbet” adlı şiirini savaşta ölmüş olan “ben” anlatımıyla sunar. Şiirdeki “ben” şunları söyler:

“Bombalarla şehirler

Kucak kucağa,

Ölümlerle toprak;

Beni de alımdan bir kurşun öptü.”(Irgat,1945:6)

Şehirlerin bombalanması ile insanların ölümüne dışarıdan bir göz olarak bakan “ben” savaşta vurularak öldüğünü söyleyerek savaşın getirdiği kan ve ölüm kokusuyla savaş karşıtlığını ortaya koyar.

Rüzgârlarım Konuşuyor'da 2 başlığı altında verilen ikinci şiirde yinesavaşın getirdiği ölüm ele alınır. Savaş öyle şiddetli geçmektedir ki şehirler ölümlerle dolup taşmaktadır. Hatta ölümler öyle bir boyuta varmıştır ki adeta ölümlerin dışında başka varlıklardan söz etmek mümkün değildir:

“Şehir değil

Tabut bu,

Kol kola dolaşıyor

Ölümler.” (Irgat,1947:26)

Cahit Irgat, *Ortalık* adlı kitabına “Yaşamak” adlı şiiriyle başlar. Şiirde ölüm temasını ele alan şair, yaşam ile ölüm,aynı zamanda barış ile savaş arasındaki ince çizgiyi bir “güvercin kursağındaki kurşun”la ifade eder. Burada güvercin barışın,kurşun ise savaşın sembolü olarak karşımıza çıkar. Şair, bir yandan da savaşın kapitalizm ile ilgili boyutuna vurgu yapar:

*“KALBİMİN ORTASINDA GÜVERCİN
GÜVERCİNİN KURSAĞINDA BİR KURŞUN
KEFENİMİZ ARŞIN ARŞIN
PARASIYLA PEŞİN PEŞİN.”*(İrgat,1952:5)

“Son Perde” adlı şiir, savaş sonrasının bir resmidir. Üç dizelik kısacık şiirde yoğun bir anlatımla savaşın getirdiği keder vurgulanır:

*“Çöküyor şarap rengi bir bulut
Yağıyor üstümüze ölülerin gözleri
İnsanlar birbirinin gözyaşını içiyor.”*(İrgat,1952:59)

Şehir sokaklarının savaşla kedere bürünmesi“Pas” adlı şiirde de resmedilir. Savaşın getirdiği yıkım ve insanların içinde bulunduğu keder, çılgılık kelimesiyle ifade edilir. İki mısralık bu şiirde çılgınlara karşı başkalarının kayıtsız kalması ve bu durumun uzun bir geçmişe dayanması, “pas” imgesiyle somutlaştırılır:

*“Bu şehrin çılgınlıkları duyulmaz
Bu şehrin çılgınlıkları, Pas.”*(İrgat,1969:145)

Cahit İrgat, savaşın ölüm ve kederle özdeş olduğunu altını özellikle çizer. Şiirlerde savaş, ölüm ve keder birbirinin ayrılmaz parçası olarak dikkatlere sunulur.

2.Savaşın Hayat KarşısındakiYenik Kahramanları

Toplumcu gerçekçi şiirde savaş karşıtlığı savaşan askerlerle de ortaya konulmuştur. Savaşta kazananının olmadığı, savaşın kaybetmek ve kaybettirmekten başka bir şey getirmediğinin altının çizildiği toplumcu gerçekçi şiirde savaş ölümle birlikte anılmıştır. Cahit İrgat da savaşın kazananının olmadığına altını çizerek savaşta askerleri yenik kahramanlar olarak ele alır.

Rüzgârlarım Konuşuyor adlı eserinin kapağında Cahit İrgat“*Bu şiirler, istilâ görmüş şehirlere ve ikinci dünya harbinin sefaletine dairdir.*” demektedir. Bu eserine İrgat “İthaf” adlı şiiriyle başlar. “İthaf” başlığı altında kitapta yer alan şiirleri, niçin savaştığını ve öldüğünü bilmeyen “harp ölülerine” adadığını belirtir.

*“Niçin yaşadığını, öldüğünü bilmiyen
Dert çeken dost
Çürüyen dost
Sizin için söylüyorum*

Milyonlarca harp ölüsü adına
İyiliğin, kardeşliğin, hürriyetin
İnsanlığın şarkısını”(Irgat,1947:5)

Irgat, savaşta ölenlere yönelik bu seslenişiyse savaş karşısındaki tutumunu çok net bir şekilde ortaya koyar. Asım Bezirci, Irgat’ın bu eseri için; “*Gerçekten de Irgat’ın kitabı acıklı bir şarkıyı, uzun ve destansı bir ağıtı andırıyor. Anlaşılan, şair bir çeşit İkinci Dünya Savaşı destanı yazmağa niyetlenmiş.*” (Bezirci,1971:74) demektedir.

XI. şiirinde savaşın askerler üzerindeki olumsuz etkisi ele alınır. Savaşmak zorunda kalmış bir askerin adeta yıkımının aktarıldığı şiirde, yaşanan hayal kırıklıkları ve savaşın getirdiği psikolojik bozukluklar da işlenir. Savaş, umudun ve hayallerin son bulduğu noktadır. Çünkü savaş bitse bile yaşanan kabuslar son bulmayacaktır.

“Beni hudut boyunda
Bir top sesi ayırdı
Pembe rüyalarımın
Bir kere harbe girdim
Milyon kere can verdim
Bir çılgınlık nöbetinde
Cinayetler işlendi.” (Irgat,1947:18)

XIII. şiirde, yine savaşın askerler üzerindeki olumsuz etkisi ele alınır. Şiirde ne için savaştıklarını bilmeyen insanların savaşta gazi olmaları ve uğruna bedel ödedikleri topraklara yabancılaşmaları işlenmiştir. Şiir savaşta gazi olanlarınağzından aktarılır:

“Birer birer dert yanyor
Gaziler:
-Biz ne kazandık bu harpte?
-Bir çift papuç kâr etti
Kesilen ayaklarım,
Ama siyah gözlük lâzım
Görmeyen gözlerime.
Bir ağızdan söyleniyor şarkılar:
-Şimdi yabancısınız

Yaşadığımız toprağın

Ellerimiz, gözlerimiz, bacaklarımız

Toprak olduğu halde.”(Irgat,1947:20)

XIV. şiirde savaş yine XIII. şiirde olduğu gibi işlenir. Savaşta babasını kaybetmiş bir askerin ve bir gazinin anlatımıyla ortaya konulan şiirde, savaşta dökülen kanlar ve insanların içinin kan ağlaması durumu, rengi dolayısıyla nar, gelincik, kızılcık ve karpuz içiyle anlatımını bulur. Savaşın getirdiği ölümün yanında askerlerin herhangi bir uzvunu kaybetmeleri beraberinde savaşa olan nefreti de getirir:

“Ve bir nefer çıldırmış

- ‘Babam’ diyor

Şu nar ağacı,

Geçen harpte ölen babam.

Ve bir gazi soruyor:

-Kaç dostumun kanındasın

Nar?

Kan kardeşi bir halin var

Gelincikle

Kızılıcıkla

Karpuzla

İçin seni, dışın bizi yakıyor

Kan ağlıyor içimiz

İçimiz karpuz içi

Gelincik ve kızılıcık kokuyor.

... ”(Irgat,1947:21)

Cahit Irgat’ın *Irgatın Türküsü* adlı eseri şairin yeni şiirlerinin yanında ilk üç şiir kitabının toplandığı eserdir. Irgat, ilk üç eserinde yer verdiği bazı şiirleri *Irgat’ın Türküsü*’ne almamış ya da değiştirmiştir. Bu şiirlerden bir tanesi de *Bu Şehrin Çocukları*’nda yer alan “Deniz II”dir. *Irgatın Türküsü*’nde “Parsa” adıyla verilmiştir.Bu şiirde savaştan zafer kazanma anlayışı eleştirilir. Çünkü savaşta kahraman olarak adlandırılanlar, gerçek hayat mücadelesi ile baş başa kaldığında bu durum, zaferden çok bir yenilgiye dönüşür:

*“Şimdi vinçler boşaltılıyor
Yarı insan, yarı toprak olanları
Ve zafer marşları çalınıyor ha bire.*

*Ben muzaffer bir milletin
Kahramanlar kahramanı
Şimdi önümde mendil
Parsasını topluyorum büyük zaferin.”(Irgat,1969:33)*

“Deniz II” adlı şiir de yine benzer bir şekilde zafer anlayışı eleştirilir. Zira zafer denilen şey, savaşın açtığı yaraları ve yaşanan kayıpları yok etmeyecektir:

*“Bir daha dönmiyecek çocuklar
Binbir çeşit balığına yem oldu.*

*Yolcusunu istiyor eteklerinde
Sana doğru açılmış
Milyonlarca avuç.*

*Şimdi vinçler boşaltılıyor
Yarı insan, yarı toprak olanları
Ve zafer marşları çalınıyor ha bire.”(Irgat,1945:35)*

Şiirde elbette dönmeyecek olan çocuklar, askerlerdir. Askerlerin balıklara yem olması, onların boşuna savaştıklarının ifadesidir. Şiirde bir zamanlar vatani için savaşmış, çeşitli bedeller ödemiş ve “kahramanlar kahramanı” olarak nam yapmış askerler şimdilerde önlerine mendil açarak dilenmektedirler. Bu ifadeyle de Irgat, savaşın kazananı değil kaybedenleri olduğunun altını özellikle çizer ve savaşa duyduğu nefreti vurgular.

3. Savaşın Alıkoyduğu Esirler

Toplumcu gerçekçi şiirde savaş karşıtlığının altında özellikle İkinci Dünya Savaşı’nın dünyaya saldırdığı ölüm ve korkunun etkisi vardır. Asım Bezirci’nin ifadeleriyle “...İkinci Dünya Savaşı faşizmi yeryüzüne yaymak için açılmış bir savaştır. Halkları köleleştirmek, özgürlüklerini kaldırmak, sömürüyü pekiştirmek amacıyla açılan emperyalist bir savaş..” (Bezirci,1997:67)

Cahit Irgat da, İkinci Dünya Savaşı'nda esir düşmüş insanları anlatmaktan geri durmamıştır. Şair, *Rüzgârlarım Konuşuyor*'da 2 başlığı altında verilen VI. şiirde savaş karşıtlığını, bir harp esirinin anlatımıyla ortaya koyar. Savaşın açlık, sefalet, korku ve ölüm getirdiğinin vurgulandığı şiirde esir düşen kişinin anlatımıyla şunlar aktarılır:

*“Ben bir harp esiriyim
Korku, tehdit, sefalet var
Bu şehrin havasında,
Bu şehrin mahzenleri
İrin kokar, kan kokar
Şehrin mahzenlerinde
Cinayet var, ölüm var.”*(Irgat,1947:30)

VII. şiir yine bir savaş esirinin ağzından anlatılır: Şiirin başında hayata ve insanlara sevgiyle bağlı olduğunu söyleyen esir, savaşın getirdiği yıkımla her şeyin değiştiğine ve sevginin yerini nefretin aldığına dikkatleri çeker.

*“Ben bir harp esiriydim
Bulutları seviyordum, hürriyeti seviyordum
İnsanları seviyordum, yaşamayı seviyordum
Bulutları gözlerimden boşalttılar bir gece.
...
Gözlerim var, görüyorum:
Yarı çıplak, çırıl çıplak
Ölülerle dolu toprak,
Ölüler sarmaş dolaş
Ölüler sivil, asker, ihtiyar
Ölüler buram buram
Nefret kokuyor
... ”* (Irgat,1947:31-32)

Şiirde savaşın yaşlı- genç, sivil-asker ayrımı yapmadan öldürmeye ve ölüme odaklı olduğu da vurgulanır. Cahit Irgat'ın sebeplerine değinmeden savaşın sonucu olarak esirlerin durumunu ortaya koyduğu bu şiirlerinde resmedilen dünya, adeta Nazilerin esir kamplarını hatırlatmaktadır.

4.Savaşın Çocukluğu Çalınmış Çocukları

Savaşlarda en çok bedel ödeyenler, kadınlar ve çocuklardır. Sennur Sezer, bu durumu *Direnç* adlı eserindeki “Çeşitlemeler” de şu ifadelerle dikkatlere sunar:

“Batan gemilerden öncelikle kurtarılmasına çalışılanlar hiç değişmez: Kadınlar ve çocuklar. Batan ülkelerde de en çok ezilenler, hor görülenler aynıdır: Kadınlar ve çocuklar. Belki de bu yüzden devrimler çocuklar için yapılır. Çocukluğunu bilmeden büyüyen çocuklar için...”(Sezer,1977:71)

Cahit Irgat da savaşta çocuklukları ellerinden alınmış çocukları konu edinerek savaş karşıtlığını işler. Şair, XIII. şiirini bir çocuğun anlatımıyla sunar. Şiirde annesiyle oyuncak dükkanına girmek istemeyen çocuğun dükkanda savaşa dair top, tayyare ve tankları görmek istememesi anlatılır. Erdoğan Kul, “Modern Türk Şiirinde Savaş Karşıtlığı” başlıklı çalışmasında Irgat’ın bu şiiriyle *“İkinci Dünya Savaşı sırasında Almanya’da Yahudi çocuklarına savaş oyuncaklarıyla oynamalarının yasaklanmasına da gönderme”*(Kul,2015:341)de bulunduğunu ifade eder. Savaşın toplumda yarattığı en büyük tahribatlardan birinin çocuklukları çalınan çocuklara dair olduğunun güzel bir örneğidir bu şiir.

“Anne girmem bu oyuncak dükkânına

Orda toplar, tayyareler, tanklar var.

Seviyorum söğüt dalı atımı

Tekme atmaz, ısırılmaz

Ben yaşamak istiyorum

Ağaç gibi sessiz sessiz ve rahat.

Karınca kararınca değil,

Serile serpile boylu boyunca.

Anne girmem bu oyuncak dükkânına

Orda toplar, tayyareler, tanklar var.” (Irgat,1947:38)

Şiirde çocuğun söğüt dalından atını sevdiğini söylemesi, bunun sebebini ise atın tekme atmaması olarak açıklaması ve yaşamak istediğini özellikle vurgulaması, savaşın şiddet içeriğiyle korku, acı ve ölüm getirdiğinin ifadesidir.

Sonuç

İnsana duyduğu büyük sevgisiyle bilinen Cahit Irgat, savaşlara büyük bir nefretle bakar. Şair, savaş karşısındaki duygu ve düşüncelerini, daha çok savaşta ölen insanların, vatani için savaşan askerlerin, savaşta esir düşmüş insanların ve çocukluğunu yaşayamamış çocukların bakış açısıyla ortaya koyar.

Savaşın ölümden, kederden ve gözyaşından başka bir şey vermediği fikri üzerinde yoğunlaşan Irgat, savaşın insanlara getirdiği ölümü, şehirlerin bombalanması, gözyaşı dökmesi ya da çılgılık atmasıyla ortaya koyar. Savaşın hiç kazananının olmadığı savaşın kaybetmekle eş değer olduğunun vurgulandığı şiirlerde ise vatani için savaşmak zorunda olan askerler ele alınmıştır. Nazilerin esir kamplarına da göndermede bulunan Irgat, savaşta esir düşen insanların anlatımıyla savaş karşıtlığını ortaya koymaktadır. Savaşın en çok bedel ödeyenlerinden olan çocukların savaşla ellerinden alınan çocuklukları ve savaşın onlara getirdiği korku da şiirlerde işlenmiştir.

Sonuç olarak Cahit Irgat'ın şiirlerinde savaş karşıtlığı, yoğun olarak ele alınır. Irgat, insanların birbirini öldürmesinin gereksizliğine inanır. Şiirlerinde de savaşın ölüm, korku ve kederle özdeş olduğunun altını çizerek savaş karşısında duyduğu yoğun nefreti haykırır.

Toplumcu gerçekçi bir şair olarak Cahit Irgat'ın şiirlerinde işlediği savaş karşıtlığı ideolojik bir boyuttan ziyade insani bir boyutla ele alınır. Şairin savaş karşıtlığının altında insana verdiği değer ve insanlığın yüce olduğu fikri yatar. Irgat'ı 1940 Kuşağı şairlerinden ayıran en önemli özelliklerinden biri de şairin şiiri siyasi mücadelenin aracı olarak görmemesidir. Bu yönüyle de Irgat, şiirlerindeki savaş karşıtlığını imgelere dayalı lirik bir söyleyiş ile ortaya koyar.

Kaynakça

Altınkaynak, H., (1977). *Edebiyatımızda 1940 Kuşağı*, Türkiye Yazarlar Sendikası Yayınları:2, İstanbul.

Bezirci, A., (1971 Şubat). *On Şair On Şiir*, May Yayınları, 1. Basım.

Bezirci, A., (1997 Ekim). *Temele Gül Dikenler*, Evrensel Basım Yayın, 2. Basım.

Hilav, S., (2008 Mart). *Edebiyat Yazıları*, İstanbul, YKY, 4. Baskı.

Irgat, C., (1945). *Bu Şehrin Çocukları*, İstanbul, Arpad Yayınevi.

Irgat, C., (1969 Mayıs) *Irgatın Türküsü*, İstanbul, Ağaoğlu Yayınevi.

Irgat, C., (1952 Eylül). *Ortalık*, İstanbul, Yeditepe Yayınları.

Irgat, C., (1947). *Rüzgârlarım Konuşuyor*, İstanbul, Sebat Basım.

Kemal, M., (1967 Aralık). *Acılı Kuşak*, Toplum Yayınevi.

Kul, M., (2015 Mart-Nisan). "Modern Türk Şiirinde Savaş Karşıtlığı" Akademik Bakış Dergisi, Sayı:48, s.341.

Sezer, S., (1977). *Direnç*, İstanbul, Cem Yayınevi.

Yetkin, Ç., (1970 Kasım). *Siyasal İktidar Sanata Karşı*, 1. Basım.